

- зарахування коштів на відповідний рахунок Державного казначейства України та/або в інших випадках погашення податкового боргу та/або грошових зобов'язань;
- проведення взаєморозрахунків непогашених зустрічних грошових зобов'язань відповідного бюджету перед таким платником податків;
- запровадження мораторію на задоволення вимог кредиторів (при винесенні відповідної ухвали суду у справі про банкрутство або прийнятті відповідного рішення Національним банком України);
- прийняття рішення щодо скасування або списання суми податкового боргу (його частини) [1].

Висновки. Якщо за результатами проведеної перевірки працівниками податкової служби виявлено порушення податкового та валютного законодавства, то складають Акт перевірки.

Відповідно до Податкового кодексу, за несвоєчасне нарахування і сплату податкового зобов'язання контролюючі органи нараховують штрафи.

Після закінчення встановлених термінів погашення узгодженого грошового зобов'язання на суму податкового боргу нараховується пеня.

У цілому методика нарахування штрафів і пені потребує вивчення та удосконалення з урахуванням положень Податкового кодексу України, оскільки у 2011 р. втратили чинність Закон України № 2181-III та Інструкція № 110.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про державну податкову службу в Україні» від 04.12.1990 р. № 509-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

УДК 338.433

ПРОБЛЕМИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

*Прийдак Т.Б., здобувач,
Полтавська державна аграрна академія*

У статті розглядаються основні економічні проблеми відродження та розвитку цукробурякового виробництва, а також реальний економічний стан цукробурякового підкомплексу. Запропоновані конкретні пропозиції щодо вирішення основних проблем.

Annotation. This article is about economical problem of recovery and development sugar beet production and really economical situation of sugar beet sub-complex. Author is giving some proposes about solution of main problems.

Постановка проблеми. Бурякоцукровий підкомплекс займає провідне місце в структурі аграрного сектора економіки України. Від рівня його розвитку та ефективності функціонування залежить добробут населення, гарантування продовольчої безпеки, експортні можливості держави.

Значне скорочення обсягів виробництва цукрових буряків пояснюється негативним впливом комплексу чинників, найважливішими з яких є техніко-технологічні та організаційно-економічні. Низький рівень ефективності і конкурентоспроможності виробництва в базовій галузі сільського господарства створює перешкоди на шляху формування внутрішнього ринку цукрового буряку, унеможлиблює розширення зовнішніх ринків.

Незважаючи на сприятливий природно-економічний потенціал Полтавської області та зростаюче значення бурякоцукрового виробництва для економіки сільськогосподарських товаровиробників і регіону в цілому, галузь продовжує залишатися у стані стагнації як за кількісними, так і за якісними показниками розвитку. Внаслідок недостатньої ефективності заходів державного регулювання ринкових процесів, поглиблюються диспропорції у співвідношенні попиту і пропозиції на регіональному ринку цукру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні проблеми відродження та розвитку цукробурякового виробництва впливають із соціально-економічної сутності сучасної державної аграрної політики, спрямованої на освоєння ринкових відносин, формування ринкового середовища в агропромисловому комплексі, створення відповідної законодавчо-нормативної бази здійснення аграрної реформи в Україні. В контексті теоретичних і прикладних досліджень ринкової економіки, державної підтримки розвитку агропромислового комплексу, формування багатокладності господарювання, інтеграції сільськогосподарського та промислового виробництва, удосконалення цінової політики, здійснення соціально-економічних перетворень на селі значний вклад внесли поряд із зарубіжними економістами вітчизняні економісти-аграрники І.Лукинов, П.Саблук, П.Гайдуцький, О.Онищенко, В.Юрчишин, П.Борщевський, В.Месель-Веселяк, М.Дем'яненко, О.Шпичак, М.Лобас, В.Амбросов, Б.Пасхавер, В.Андрійчук, В.Бойко, Є. Імас, О.Крисальний, М.Коденська, М.Малік, М.Федоров та інші.

Постановка завдання. Основні завдання статті - визначити: стан буряківництва та ринку цукру в Україні на даний момент часу, напрями відродження та перспективи розвитку, а також основні причини спаду виробництва, зниження економічної ефективності функціонування та подальший розвиток цукробурякового підкомплексу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Продовольчий ринок України в цілому та одна з його провідних структур – ринок цукру займають особливе місце в економіці країни. Його стан є вирішальним у забезпеченні належного рівня харчування населення, добробуту суспільства. Крім того, продовольчий ринок позитивно впливає на розвиток інших галузей економіки. Розрахунки показують, що один працівник у сільськогосподарському виробництві створює до п'яти робочих місць для інших суміжних галузей.

Ринок не слід розглядати тільки у сфері обміну, оскільки виробництво формує пропозиції, а споживання і розподіл – попит. У свою чергу, ринкові ціни складаються під впливом витрат виробництва, якості продукції, тобто на підставі попиту і пропозиції. Поява ринку пов'язана з виникненням товарного виробництва.

В Україні для становлення і ефективного функціонування регульованої ринкової економіки, раціонального поєднання державних та недержавних засобів впливу необхідно: по-перше, створити належні умови для запровадження повноцінних ринкових відносин; по-друге, чітко визначити функції держави в нових умовах народногосподарської діяльності. Для ефективного функціонування ринкового механізму необхідні певні умови та інститути, які відносяться до сфери економічних відносин і технологічних структур виробництва.

Розвиток ринку цукру повинен базуватися на принципах поважання інтересів кожного учасника процесу з визначенням пріоритетів, орієнтованих на досягнення загальних цілей. Ринок цукру повинен забезпечувати продовольчу безпеку країни, повноцінне харчування населення за доступними цінами. Поряд із цим, створювати умови для соціального розвитку сільських територій, вирівнювати сімейні прибутки товаровиробників на рівні харчової галузі. Постійною умовою має стати розвиток ринкових відносин та їх державне регулювання, створення сприятливих умов для руху цукру та виробів з нього, узгодження експортно-імпортних відносин із загальною потребою національного ринку.

Узгоджена державна аграрна політика щодо ринку цукру буде ефективною, якщо всі зацікавлені сторони матимуть рівні економічні умови, а створений за підтримки держави реальний діючий механізм сприятиме її реалізації.

Сутністю ринку цукру є узгоджена аграрна політика, яка базується на нормативно-правових документах і економічних методах системного використання факторів впливу на ефективність розвитку ринку цукру в масштабах країни. При цьому до складу сутності відносяться наступні взаємозалежні підсистеми: (1) нормативно-правова база проведення політики у сфері ринку цукру; (2) наявність органів регулювання і управління розвитком бурякоцукрової галузі для виробітку і реалізації спільних рішень, що відповідають цілям формування ефективного ринку цукру.

Одним з механізмів реалізації сутності ринку цукру є розробка і здійснення державних програм виробництва цукру та продуктів його переробки, врахування потреб експортної торгівлі. Постійною ланкою сутності ринку цукру має бути впровадження новітніх досягнень науково-технічного прогресу в галузях виробництва та торгівлі.

Збільшення виробництва цукросировини і цукру ґрунтується на впровадженні нових технологій та інтеграційних систем, здатних об'єднувати товаровиробників сировини, цукрові заводи та деякі інші структури. Обов'язковим їх елементом є спільні підприємства, спільна діяльність, залучення іноземних інвестицій, об'єднання цукровиробників із сільськогосподарським виробництвом.

Ринок, який заснований на попиті і пропозиції, абсолютно вільним бути не може. Як і в інших сферах економіки, ринкові відносини підлягають науково-обґрунтованому управлінню через такі важелі, як ціна, податок, фінанси, кредит.

Реальний економічний стан цукробурякового підкомплексу АПК не влаштовує ні виробників сировини та цукру, ні державну владу всіх рівнів. Більшість відповідальних працівників, причетних до зазначених блоків виробництва, основну причину занепаду галузі вбачають у незадовільному матеріально-технічному і фінансовому забезпеченні сільського господарства. Майже 50% сільськогосподарських підприємств завершили діяльність зі збитками. Такий стан посилює руйнівні процеси у сфері ресурсного потенціалу АПК. Крім того, практично призупинився процес інвестування агропромислового сектора.

Український тракторний парк налічує 330 тис. тракторів при потребі 515 тис. Щодо бурякозбиральних комбайнів, то тут існує чимало технічних і політичних проблем і розбіжностей, які потребують вирішення. Комбайни, що пропонуються для виготовлення, мають застарілі конструкції, низьку якість збирання, малопродуктивні, втрати при збиранні досягають 30%. Враховуючи те, що витрати на створення нової моделі сучасного комбайна становитимуть не менше 1 млрд. дол. США, а таких коштів держава не має, варто у найближчі роки закуповувати імпортну техніку відомих іноземних фірм і разом з цим, у міру піднесення ефективності бурякоцукрового підкомплексу, нагромаджувати кошти для створення власного бурякозбирального комбайна. За підрахунками експертів, цей шлях має бути довжиною в 10 років.

Застосування нових технологічних процесів та технологічних комплексів (ліній) машин і устаткування дасть змогу підвищити на 20-30% продуктивність праці, поліпшити якість виконання сільськогосподарських робіт у 1,5-2 рази, знизити собівартість технічно-сервісних робіт на 25-50%, подовжити ресурс відновлених деталей не менше як на 100% та зменшити витрати палива й енергії від 5 до 25 відсотків. Нові аналоги мобільної техніки та ґрунтообробних знарядь повністю придатні для використання на вирощуванні цукрових буряків.

Технічна реструктуризація цукробурякового комплексу поєднуватиметься з впровадженням нового економічного механізму та підкріплюватиметься процесами інтеграції переробних підприємств з виробниками цукрових буряків.

Основними напрямками розвитку машинобудування для агропромислового комплексу на період до 2020 року стане виробництво комплексів машин та устаткування для вирощування і збирання цукрових буряків та інших культур. Планується до 2020 року забезпечити потребу сільськогосподарських товаровиробників у якісній, надійній і конкурентоспроможній техніці.

Україна має значні можливості для розвитку агропромислового виробництва, перетворення його у високоефективний, експортоспроможний сектор економіки, забезпечення продовольчої безпеки держави. За роки незалежності на селі здійснено глибокі структурні реформи, докорінно перебудовано

вано земельні та майнові відносини, створено організаційно-правові структури ринкового спрямування на основі приватної власності на землю, індивідуальної, сімейної та колективної форм організації праці. АПК стає осередком підвищеної економічної активності, лідером у проведенні реформ, зростає його інвестиційна привабливість. Економіка держави дедалі більше повинна задовольняти потреби села, його людей. Агропромислове виробництво потребує постійної державної підтримки та стимулювання. Україна зацікавлена в поглибленні співпраці з країнами ЄС у питаннях модернізації та розвитку АПК, його інтегрування в європейський агропромисловий простір

Як один з державних пріоритетів аграрної політики слід розглядати технічне та технологічне оновлення АПК. Це завдання потребує комплексного вирішення на державному рівні. Необхідно виходити з того, що через кілька років техніка на селі стане повністю непридатною для експлуатації. Потрібно створити сучасну ринкову систему матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, цілеспрямовано вдосконалювати практику лізингу сільськогосподарської техніки.

Удосконалення фінансово-кредитного механізму стосовно цукробурякового підкомплексу залежить від розвитку його на макро- і мікрорівні з принципово нових позицій фінансового забезпечення, регулювання і формування фінансових результатів при збалансуванні економічних потоків, а також від регулюючої ролі держави, яка повинна брати участь у створенні сприятливого економічного середовища для всіх суб'єктів ринку, становленню системи кредитних ресурсів, страхування та стимулюючого оподаткування.

Висновки. Відродження та подальший розвиток цукробурякового підкомплексу України потребує комплексної системи постійних і довгострокових заходів на рівні державної програми з відповідними законодавчими і регулюючими механізмами. Для розв'язання проблеми необхідно забезпечити структурні, функціональні, енергетичні, сировинні та інвестиційні зміни. Щодо конкретних пропозицій до вирішення проблем пропонуємо такі дії:

1. Розробка програм реструктуризації та технічного переобладнання галузі.
2. Формування державної політики в сфері виробництва цукрових буряків і цукру та оптової торгівлі цукром, спрямованої на захист економічних інтересів держави, прав споживачів і вітчизняних товаровиробників.
3. Розробка і здійснення програм організації виробництва обладнання, приладів, машин та систем для підприємств бурякоцукрового комплексу.
4. Розробка нормативно-законодавчої бази щодо формування і подальшого функціонування ринку цукру.
5. Інтеграція товаровиробників і переробників цукросировини з метою збільшення обсягів виробництва цукрових буряків, здешевлення їх вартості та підвищення якості.
6. Ініціювання заходів для запобігання незаконного ввезення цукру, цукромісних продуктів та насіння цукрових буряків.
7. Розробка спільної програми дій на цукровому ринку країн СНД з метою визначення концепції і вироблення загальної стратегії його формування.

8. Співпраця із спілками цукровиробників та країн СНД та країн далекого зарубіжжя.

9. Співробітництво з країнами, які не мають власного цукрового виробництва. Тут співробітництво має будуватись на умовах міждержавної виробничої кооперації, використовуючи можливості українських цукрових заводів по переробці цукру-сирцю тростинного.

10. Вивчення і розповсюдження передового світового досвіду в галузі буряківництва та цукроваріння.

11. Організація міжнародного навчання спеціалістів, проведення міжнародних виставок, ярмарок аукціонів, відряджень українських фахівців за кордон та прийому іноземних партнерів.

12. Створення єдиної електронної інформаційної мережі підприємств і організацій бурякоцукрового комплексу.

13. Створення інформаційно-технічної бази даних, що стосується виробництва та оптової торгівлі цукром.

14. Розробка класифікаторів, стандартів на насіння і фабричні цукрові буряки, товарів експлуатаційної надійності, безпеки та ін.

15. Створення вітчизняних і спільних високопродуктивних гібридів з високою якістю насіння та технологічними якостями сировини.

16. Збільшення питомої ваги високопродуктивних гібридів з переходом на них протягом 2-3 років на всій площі.

17. Забезпечення внутрішньої сертифікації насіння еліти і фабричної генерації з видачею сертифіката встановленого зразка.

18. Вирішення питання щодо реального надання пільгових кредитів, як це передбачено Законом України "Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру".

19. Здійснення оснащення машинно-технологічних станцій при цукрових заводах та забезпечення необхідною кількістю засобів захисту рослин за рахунок виділення коштів по лізингу.

20. Передбачити державну підтримку в забезпеченні цукрових заводів паливно-мастильними матеріалами.

21. Визначення на конкурсних засадах базових підприємств, які будуть працювати для забезпечення цукром внутрішнього ринку України.

22. Переорієнтація цукрових заводів на виробництво цукровмісних продуктів (меляса, сиропи та ін.) для випуску паливного етанолу, використовуючи наявну нормативно-правову базу та напрацьований досвід.

Література:

1. Імас Є. В. Розвиток цукробурякового виробництва та ринку цукру в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. доктора економ. наук.: спец. 08.07.02. «економіка сільського господарства і АПК»/Є. В. Імас. – К., 2004.- 43с.

2. Саблук П. Т. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку./ Саблук П. Т., Коденська М. Ю. - К.:ННЦ ІАЕ, 2007. - 390с.

3. Словник обліково-фінансових термінів / (уклад. Аранчій В. І. та ін.) – Полтава : РВВ ПДАА, 2009. – 240с.